

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження: У кожному куточку світу, країни є свої традиції і принципи. Основним джерелом правильного правового виховання є звичаї, релігія, відносини в сім'ї та політиці, правова доктрина. Управління, як і будь-який інший вид людської діяльності, підпадає під дію законів еволюційного розвитку суспільства, з часом видозмінюється та набуває нових рис. **Мета дослідження:** є розкриття змісту китайської традиції у філософській системі управління. **Завдання дослідження:** простежити особливості виникнення та генези соціально-філософської думки Стародавнього Китаю. Здійснити аналіз впливу давньокитайських філософських засад на соціальне та державне управління. **Об'єкт дослідження:** вивчення специфіки та особливостей китайської традиції філософського осмислення проблем управління. **Предмет дослідження:** загальні поняття, закономірності, принципи й методи управління, на основі яких функціонують і розвиваються соціальні системи будь-якого рівня на основі здобутків філософської традиції Стародавнього Китаю. Спочатку важливо дати відповідь на питання: що являє собою філософія управління? Як вважають автори книги «Філософія управління: проблеми і стратегії»: «мета філософського осмислення управління - побудова його «диспозитиву», в сенсі, наданому цьому терміну Фуко і його послідовниками» [2, с. 9]. Цікавими видаються дослідження щодо перспектив інституціалізації філософії управління В.Дієва, який робить спробу окреслити розуміння самої філософії управління. Так, під останньою він розуміє систему узагальнюючих суджень філософського характеру про предмет і методи управління, їх місце серед інших наук і в системі наукового знання в цілому, пізнавальній і соціальній ролі управління в сучасному суспільстві» [1, с. 6]. Філософію управління жодним чином не можна зводити до теорії управління, яку, зазвичай, представляють як акумульовані і логічно-впорядковані знання, що являють собою систему принципів, методів і технологій управління. Більше того, філософія виконує роль обґрунтування теоретичних конструкцій і моделей управління, робить ширшим його когнітивні ресурси й пізнавальний горизонт [3, с. 7]. Ще одна характерна риса китайської філософії управління – це догматизація конфуціанства. Ідея єдності та гармонії природи й людини, що пронизує всю конфуціанську та даосистську метафізику, знаходить своє відображення і у трактуванні управління: «управляти людьми, за китайськими поняттями, – все одно що управляти водним потоком: не потрібно докладати зусиль для того, щоб змусити воду текти в тому напрямку, куди вона прагне за своєю природою, але горе тому, хто спробує перепинити її шлях» [4, с. 51]. Ключовою у китайській філософії управління була проблема пошуку й обґрунтування найоптимальніших форм організації суспільного життя, а саме – проблема того, які суспільно значущі особисті якості повинні мати ті, хто управляє, і ті, ким управляють, щоб в країні панували порядок та спокій. Варто відзначити, що доволі систематизовано особливості китайської філософії управління представлені професором В. Малявіним в книзі «Китай керований». Страта, згідно з його вченням, – це міра крайня, вимушена, що може бути продиктована конкретною ситуацією. Не менш важливим проявом правового виховання нації є традиція ставлення до жінки, її правовий статус у суспільстві. Патріархальні підходи посилюють глибоко вкорінені в азійській культурі «підневільний», занижений статус жінок, із чим пов'язаний підвищений ризик насильства. Підбиваючи підсумок особливостям правової культури китайців та основних джерел і принципів правового виховання у китайському суспільстві, не можна не зазначити основних характерних рис менталітету цього народу, що значною мірою обумовили його соціально-правовий розвиток. До основних рис, що визначають національний характер, а також правовий менталітет китайців, належать консерватизм, культ традиції як надійна запорука стабільності, раціоналізм, практицизм, прагматизм, ретельність, скрупульозність у справах, колосальне працелюбство, завзятість, наполегливість, колективізм, відповідальність, слухняність, стриманість, терпіння, покора, самодисципліна, патріотизм тощо. Великий китайський філософ Конфуцій - розв'язання проблем управління вбачав в етико-психологічній спрямованості діяльності правителя, який має служити своєму народові й правити за допомогою особистого морального прикладу. Тиранії в управлінні філософ не схвалював. Саме тому він постійно повторював, що правитель повинен застосовувати етичні норми, а не силу, адже, на його думку, людина від природи є доброю, а псують її зовнішні обставини. В основі конфуціанського ідеалу управління лежить принцип морального зразку, а не примусу. Але для того людина повинна виховати свої вольові якості. Не можна навчитися управляти державою і людьми, якщо не вмієш управляти собою, своєю психікою, вважав Конфуцій. Спочатку людина повинна навести порядок в собі, потім у своїй сім'ї і тільки після того у державі. Співвітчизник Конфуція, філософ Мен-Цзи (371– 289 до н. е.) у своєму вченні про управління підкреслював, що найважливішим чинником будь-якої держави є народ, а не правитель. В уявленні Мен-Цзи управління повинно ґрунтуватися на природі людини, яка за його переконаннями, переважно позитивна, добра. Тому управління має базуватися на принципах справедливості, свободи, турботи уряду про людей похилого віку та малозабезпечених. Він стверджував, що правитель, який не дбає про добробут народу, втрачає благословення небес і владу. Легізм (VII – VI ст. до н. е.). Його ідеї сконцентровані навколо проблеми політичного управління державою. Метою держави є сильна влада, яка спрямована на перемогу над іншими народами задля створення імперії. Представник легізму Шан Янь вважав: причиною неправильних вчинків є поширення в державі «доброти й людинолюбства». Основа доброго життя є порядок, який утверджується законами й правилами, що диктує і впроваджує правитель. Справжнє добро запроваджується через систему покарань особливо через смертну кару. Останні правові і політичні реформи у соціалістичному Китаї наприкінці 70-х років XX століття закріпили цілу низку демократичних прав і свобод громадян, а також жорстку багатоланкову систему правотворчих, правозахисних і правозастосовних органів [5, с. 3]. **Висновки.** Отже, ідея єдності та гармонії природи й людини що пронизує всю конфуціанську та даосистську метафізику знаходить своє відображення і у трактуванні управління «управляти людьми за китайськими поняттями всеодно що управляти водним потоком, не потрібно докладати зусиль для того, щоб змусити воду текти в тому напрямку, куди вона прагне за своєю природою, але горе тому, хто спробує перепинити її шлях». Факт залишається фактом: протягом багатьох століть саме така система соціального поділу з її жорсткими правилами підтримувала стабільність в суспільстві і збалансовані стосунки між владою та народом, дозволяла Китаю залишатись Китаєм.

Список використаних джерел

1. Дієв В. С. Філософія управління: проблеми, підходи, тенденції / В. С. Дієв // Вісник Новосибірського державного університету. Серія: філософія. 2011. Т.9. № 1. С. 5-15.
2. Касперович Г. І. Філософсько-синергетична парадигма соціального управління / Г. І. Касперович // Проблеми управління. № 1 (26). 2008. С. 186-189.
3. Малявін В. В. Конфуцій / В. В. Малявін М.: Мол. гвардія, 1992. 335 с.
4. Малявін В. Китай керований. Старий добрий менеджмент / В. В. Малявін. М.: Європа, 2007. 304 с.
5. Філософія управління: проблеми і стратегії / Ріс. акад. наук, Ін-т філософії; Відп. ред. В.М. Розін. М.: Іфра, 2010. 347 с.